

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/23168,Graffiti-opozycyjne-w-PRL.html>
19.05.2024, 18:02

Graffiti opozycyjne w PRL

Hasło wydrukowane w **Tom IV**

Graffiti opozycyjne w PRL, forma oporu społecznego stosowana wobec władzy komunistycznej w postaci napisów, rzadziej odręcznych rysunków, II poł. I. 80. – grafiki odbijanej za pomocą szablonu. Wykonywane za pomocą farby i pędzla lub wałka, późn. lakierów do karoserii lub przemycanych z Zachodu farb w sprayu. Umieszczane gł. na ścianach budynków, w klatkach schodowych, w przejściach podziemnych, na pomnikach, wagonach kolejowych, środkach komunikacji miejskiej oraz ścianach i drzwiach toalet. Było nielegalne, omijając monopol informacyjny władzy komunistycznej, stawało się trybuną wolnego słowa. Do 1983 nie było ujęte w przepisach prawa karnego, jednak traktowano je jak przestępstwo z różnych art. kk i *de facto* podlegało karze do 10 lat pozbawienia wolności. Od 1983 traktowane jako wykroczenie i karane grzywną. Twórcy świadomie nawiązywali do akcji tzw. małego sabotażu z czasów II wojny światowej, malując kotwice Polski Walczącej, a nast. bazujące na tym symbolu kotwice SW. Pojawiło się już w okresie referendum ludowego 1946 oraz przed wyborami 1947 (np. „AK walczy”, „PPR – Płatne Pachołki Rosji”, „PPS – Płatne Pachołki Stalina”, „Niech żyje Mikołajczyk”, „Precz ze zdrajcą Bierutem”). Również w późn. latach stanowiło komentarz do bieżących wydarzeń politycznych i ocenę aktualnych przywódców. W I. 70. malowano coraz więcej napisów antyradzieckich, np. „Śmierć ruskiemu mordercy z Katynia”, „Precz z bolszewickim okupantem”, „Precz z ruskim imperializmem”. Hasła antyradzieckie często opatrywano rysunkiem pięcioramiennej gwiazdy na szubienicy. Szczególnie dużo napisów umieszczano na murach w okresie tzw. karnawału „S”. VIII 1980 wyrażały poparcie dla strajkujących na Wybrzeżu, późn. występowały przeciwko ustrojowi komunistycznemu, PZPR, MO, SB i ZSRR. Napisy były obecne również podczas stanu wojennego i do końca PRL. Miały podtrzymywać opór społeczny (hasła typu: „Solidarność żyje”, „Solidarności nie

zniszczysz”, „Solidarności nie zamalujesz” oraz symbole SW oparte na kotwicy PW). Od VIII 1982 najpierw we Wrocławiu, a nast. również w innych miastach Polski pojawiło się graffiti Pomarańczowej Alternatywy. Na plamach po zamalowanych napisach i kotwicach SW malowano krasnoludki. Akcję zapoczątkował lider PA Waldemar Fydrych, tworząc prześmiewczą koncepcję tzw. malarstwa taktycznego, gdzie napis był tezą, plama po nim antytezą, a krasnoludek syntezą. Działania PA charakteryzowały się specyficznym humorem, który pojawiał się również w napisach opozycyjnych (np. „Czerwoni na Księżyc”, „Proletariusze wszystkich krajów przepraszam was. Karol Marks”, „Myślą nie zatrzymasz pały, pałą nie zatrzymasz myśli”, „997 telefon zaufania”, „Komunizm nadzieją świata”). 1985 równolegle w Warszawie i we Wrocławiu na murach zaistniały kolorowe małe obrazki odbijane od szablonów. Autorami byli Tomasz Sikorski i Jacek Jankowski ps. Ponton. Był to pocz. graffiti szablonowego, charakterystycznego dla Polski, które w l. 80./90. stało się zjawiskiem społecznym. W II poł. l. 80. graffiti stało się wspólnym jęz. opozycji, zarówno politycznej, jak i alternatywnej opozycji młodzieżowej. Szablony odbijali m.in. młodzi artyści, uczestnicy Ruchu WiP, PA, FMW, aktywiści ruchów ekologicznych i anarchistycznych oraz niezależnej sceny muzycznej. Do spopularyzowania tej formy przyczynili się w znacznym stopniu artyści z wrocławskiej Grupy LuXus, którzy przy okazji wystaw w różnych częściach Polski organizowali warsztaty z tworzenia graffiti. Niektóre szablony kopiowano na murach w całym kraju, wśród nich największą popularność zdobyły „Uwaga Podmiot” (Alexander Jacek Sikora), „Red Culture” (J. Jankowski) czy wizerunek Włodzimierza Lenina z irokezem opatrzony cytatem z W.I. Lenina „Jeśli młodzież przestanie być rewolucyjna, to źle to wróży i młodzieży, i rewolucji” (Dariusz Paczkowski). Najbardziej znani twórcy graffiti to m.in. Ewa Ciepielewska, Elżbieta Dydą ps. Eldy, Grzegorz Kmita ps. Patyczak, Krzysztof Kraśnik ps. Zbowid, Andrzej Miastkowski ps. Egon Fietke, Aleksander Rostocki ps. Olo, Rafał Grunt ps. Towarzystwo Malarzy Pokojowych (TMP), Adam Jankowski ps. Beacon, Krzysztof Raczyński, Wojciech Koronkiewicz. Graffiti opozycyjne występowało przeciwko ustrojowi komunistycznemu i jego absurdom. Wygasło na

pocz. l. 90.

Ewa Chabros

[graffiti](#), [napisy](#), [Warszawa](#), [Wrocław](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

[Zgłoś błąd](#)